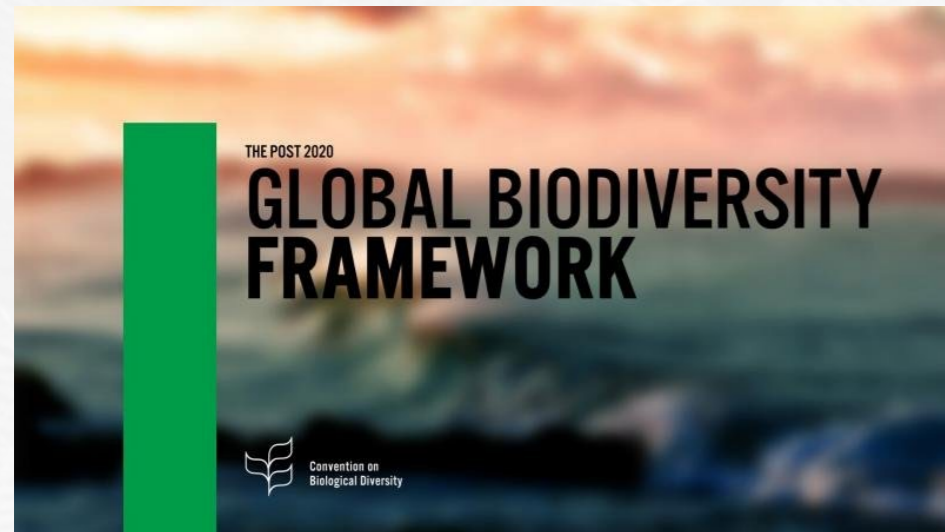

Strategie ve prospěch krajiny

Jan Dušek

Konference Přírodě blízká opatření v krajině
18. 9. 2024

Globální rámec pro biologickou rozmanitost

Globální rámec pro biologickou rozmanitost

Cílem GBF je vyvolat, umožnit a podnítit urychlená a transformativní opatření vlád a orgánů na nižší úrovni než celostátní včetně místní se zapojením celé společnosti, aby se zastavil a zvrátil úbytek biologické rozmanitosti, čímž přispěje k cílům Úmluvy o biologické rozmanitosti a jejích protokolů.

Mezi cíle GBF pro rok 2050 patří:

- Celistvost, propojení, odolnost a pružnost všech ekosystémů je zachována, posílena nebo obnovena.
- Biologická rozmanitost se využívá a obhospodařuje udržitelně a přínosy přírody lidem včetně ekosystémových funkcí a služeb jsou ceněny, zachovány a posilovány, přičemž ty, které se v současnosti snižují, jsou obnovovány, a podporují tak dosažení udržitelného rozvoje ve prospěch současné i budoucích generací.

Globální rámec pro biologickou rozmanitost

Mezi cíle GBF pro rok 2030 patří:

- Zajistit, aby celé území podléhalo participativnímu a integrovanému územnímu plánování zahrnujícímu biologickou rozmanitost.
- Zajistit, aby probíhala účinná obnova alespoň 30 % poškozených ekosystémů a aby bylo účinně chráněno a obhospodařováno nejméně 30 % území z hlediska biodiverzity a ekosystémových funkcí a služeb.
- Zajistit, aby využívání volně žijících a planě rostoucích druhů bylo udržitelné.
- Zajistit udržitelné hospodaření v oblastech využívaných zemědělstvím, akvakulturou, rybolovem a lesnictvím.
- Výrazně zvýšit rozlohu, kvalitu a vzájemnou propojenost zelených a modrých ploch v městských a hustě osídlených oblastech, přístup k nim a užitek z nich.
- Do roku 2025 vymezit a odstranit, postupně zrušit nebo reformovat pobídky škodlivé pro biologickou rozmanitost.
- Zajistit, aby nejlepší dostupné údaje, informace a znalosti byly přístupné těm, kteří rozhodují, osobám z praxe a veřejnosti.

GLOBÁLNÍ RÁMEC PRO BIOLOGICKOU ROZMANITOST DO ROKU 2030

MICHAEL HOŠEK, JAN DUŠEK

Ing. MICHAEL HOŠEK

V letech 2002-2013 pracoval na AOPK ČR, z toho od roku 2005 jako náměstek ředitele odpovědný za dokumentaci ochrany přírody včetně sledování jejího stavu, a za mezinárodní spolupráci včetně praktické implementace evropské legislativy. Poté krátce působil na MŽP. V letech 2012-2021 byl členem Rady Světového svazu ochrany přírody (IUCN). V období 2014-2021 byl členem Rady a Vice Prezident federace EUROPARC, a od roku 2021 je její Prezident. Od roku 2014 se věnuje především rozvoji firem konsorcia [INTEGRA Group](#).

Mgr. JAN DUŠEK

Ředitel Integra Consulting, pracuje v DHP Conservation, spolupracuje s řadou nevládních, veřejných i soukromých organizací. Zabývá se zejména propojováním ochrany přírody s dalšími obory. Stál u zrodu FOP a je v něm aktivní po celou dobu jeho činnosti.

Dne 19. prosince 2022 odsouhlasili v Montréalu na CBD COP 15¹ zástupci 188 smluvních stran (států) z celkových 196 členských tzv. *Global Biodiversity Framework* - Globální rámec pro biologickou rozmanitost (dále jen GBF). Protože se jedná o hlavní globální strategii v oblasti biodiverzity do roku 2030, vzniklo a vzniká významné množství článků a analýz, které rozeberou výsledný text podrobně². Důležitý je však nejen výsledný text, ale i přístup jednotlivých regionů či států k podobě textu v průběhu vzniku. Tyto přístupy budou mít významný vliv na způsob jeho implementace.

ZÁKLADNÍ INFORMACE PRO POCHOPENÍ CELKOVÉHO RÁMCE

Úmluva o biologické rozmanitosti (*Convention on Biological Diversity, dále jen CBD*) vznikla fakticky v květnu 1992 na „Summitu Země“ v Rio de Janeiro (Brazílie), byť je účinná až od března 1993. Česko je její smluvní stranou téměř od počátku (červen 1993), a to především díky osobnímu zapojení Bedřicha Moldana, tehdejšího ministra životního prostředí.

CBD se skládá ze tří hlavních pilířů:

1) ochrana biologické rozmanitosti, která je chápána jako rozmanitost všech živých organismů a systémů, jichž jsou tyto organismy součástí,

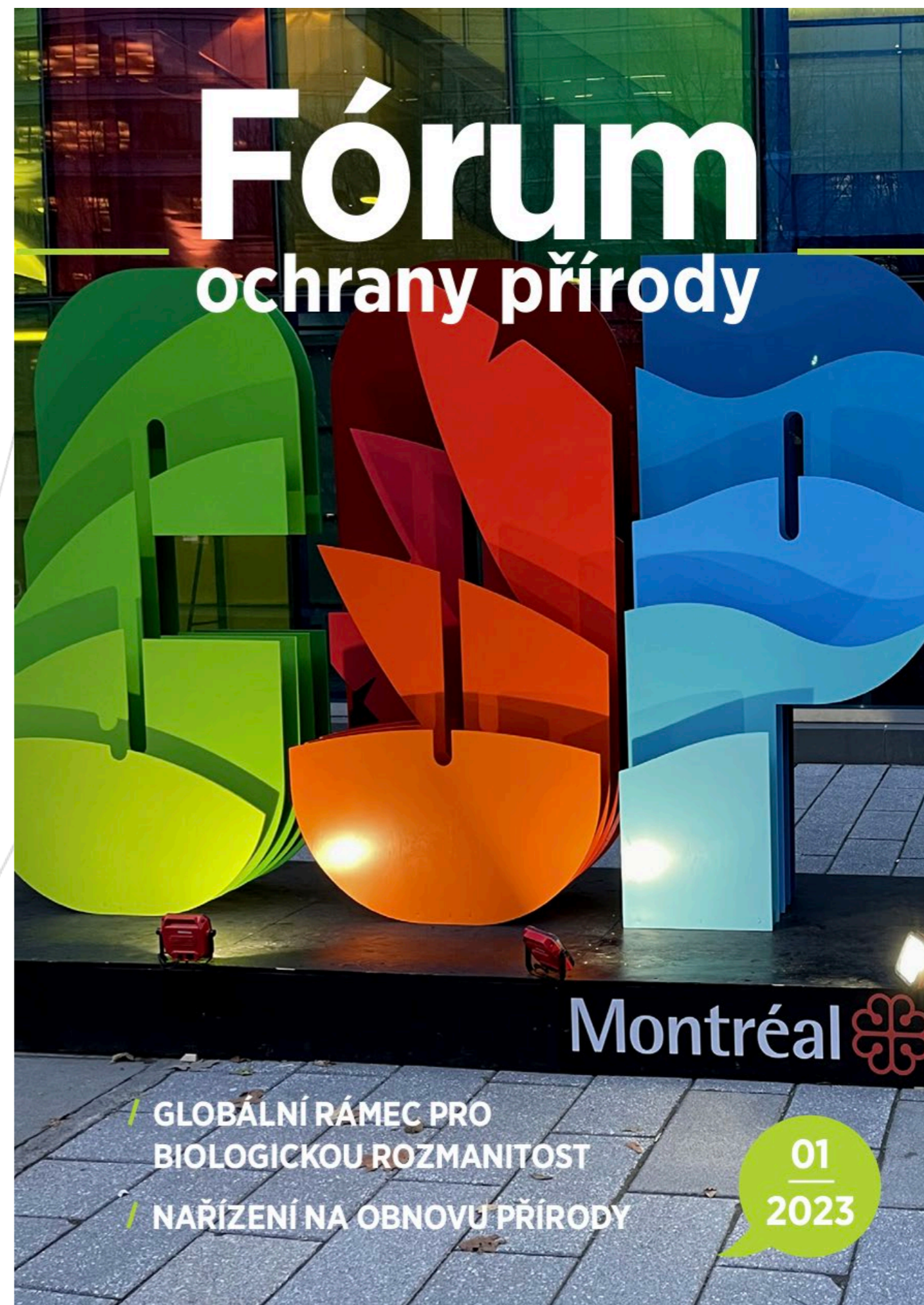
2) udržitelné využívání biologické rozmanitosti (jejích složek),

3) spravedlivé a rovnocenné rozdělování přínosů plynoucích z genetických zdrojů.

CBD dostala do vínku dvě doplňkové dohody: v roce 2000 tzv. Cartagenský protokol³ o biologické bezpečnosti a v roce 2004 Nagojský protokol⁴.

Z uvedeného je zřejmé, že CBD je založeno především na přístupu trvale udržitelného využívání přírodních zdrojů, který je také dle našeho názoru v globální úrovni jediný možný, pokud se má najít shoda na ochraně biodiverzity mezi 196 signatářskými státy, mezi nimiž bohužel chybí Spojené státy americké. Tento přístup byl potvrzen v roce 2010, ve kterém proběhl tzv. Mezinárodní rok biologické rozmanitosti a CBD bylo základní mezinárodní platformou, která tuto aktivitu zajišťovala. V tomto roce také smluvní strany CBD schválily **Cíle trvale udržitelného rozvoje**. Jedná se o celkem 20 cílů do roku 2020, známých dle místa schválení jako tzv. Aichi cíle.

Aichi cíle byly jistě pokrokem a na globální úrovni také prvním celistvým dokumentem, který dával rámec státům z hlediska využívání přírodních zdrojů. Ohlas na ně byl velký, jejich citace či používání v dalších strategiích bylo velmi široké, a to jak ve státní správě, tak i v soukromé sféře.

Nařízení o obnově přírody

Nařízení o obnově přírody

- nařízení je přímo použitelným unijním předpisem
- zavedení skrze národní plán na obnovu přírody

vstup NRL v platnost	20. den po zveřejnění v ÚV EU	18.08.2024
ukončení příprav jednotného formátu Komisi (předložení Výboru)	1. den měsíce následujícího po 3 měsících ode dne vstupu NRL v platnost	01.12.2024
předložení NPOP Komisi	1. den následující po 24 měsících ode dne vstupu NRL v platnost	01.09.2026
posouzení NPOP Komisi	do 6ti měsíců ode dne předložení	01.03.2027
zapracování připomínek a zveřejnění	do 6ti měsíců od obdržení připomínek	01.09.2027
1. revidovaný NPOP	do 30.06.2032	01.07.2032
2. revidovaný NPOP	do 30.06.2042	01.07.2042
následný přezkum NPOP	minimálně 1x za 10 let	

Opatření podle nařízení o obnově přírody

- Obnova suchozemských, pobřežních a sladkovodních ekosystémů
- Obnova sídelních ekosystémů
- Obnova přirozeného propojení řek a přírodních funkcí souvisejících záplavových území
- Obnova populací opylovačů
- Obnova zemědělských ekosystémů
- Obnova lesních ekosystémů

Národní plán na obnovu přírody

- kvantifikace ploch, které mají být obnoveny, vč. orientačních map
- popis opatření plánovaných nebo zavedených
- harmonogram pro zavedení opatření
- postup pro posuzování účinnosti opatření a jejich revizi
- odhadované vedlejší přínosy pro zmírňování změny klimatu a zajištění neutrality z hlediska degradace půdy
- zvláštní oddíl k synergiím s adaptací na změnu klimatu
- předvídatelné socioekonomické dopady a odhadované přínosy opatření
- odhadované potřeby financování – popis podpory pro zúčastněné strany dotčené opatřeními a prostředky zamýšleného financování z veřejných nebo soukromých zdrojů, vč. financování z unijních nástrojů
- vzájemné působení mezi opatřeními dle NPOP a Společné zemědělské politiky
- zohlednění rozdílné situace v regionech

NÁVRH NAŘÍZENÍ O OBNOVĚ PŘÍRODY – POTŘEBUJEME JEJ?

PETR HAVEL

Mgr. PETR HAVEL

Vedoucí oddělení soustavy Natura 2000 na MŽP. Věnuje se implementaci (povinností vyplývajících z) unijního práva v oblasti ochrany přírody a z pozice národního experta se podílí též na projednávání návrhu nařízení EU o obnově přírody v Radě EU.

ÚVOD

Když v lednu roku 2020 přijal Evropský parlament rezoluci, ve které vyzval Evropskou komisi, aby se odklonila od dobrovolných závazků pro ochranu biodiverzity, a aby v další strategii EU do roku 2030 předložila pro tuto oblast pro členské státy závazné cíle¹, jednalo se o významný signál svědčící o tom, že nejen ochránářská obec vnímá, že stávající právní rámec ochrany přírody EU nestačí čelit významným změnám evropské krajiny. Připomeňme, že tato výzva přišla jen zhruba tři roky poté, co v rámci procesu fitness check Evropská komise přezkoumala relevanci evropských směrnic v ochraně přírody (směrnici 92/43/EHS o ochraně přírodních stanovišť, volně žijících živočichů a planě rostoucích rostlin a směrnici 2009/147/ES o ochraně volně žijících ptáků) a došla k závěru², že oba předpisy jsou tzv. „fit for purpose“, tedy že vytvářejí právní prostředí, které umožňuje dosahovat stanovených cílů. Zároveň však Komise, a to je důležité, konstatovala, že jejich implementace má podstatné mezery a jejich potenciál zůstává nevyužitý. Bohužel osud navazujícího akčního plánu (EU Action Plan for nature, people and the economy, EK, 2017³) sestávajícího ze čtyř prioritních oblastí a 15 aktivit s časovým rámcem plnění do roku 2019 byl v zásadě

totožný a mj. tato skutečnost byla jedním z východisek pro úvahy o novém právním rámci vztahujícím se k ochraně biodiverzity a obnově přírody. Studie k plnění Strategie EU v oblasti ochrany biologické rozmanitosti do roku 2020⁴ a Zpráva o stavu přírody EU z roku 2019⁵ opřené především o pravidelný reporting členských států podle výše uvedených směrnic potom o stavu biodiverzity nejstaršího kontinentu vykreslili, byť s místy optimističtější laděnými pasážemi, nepříliš lichotivý obrázek svědčící o tom, že „něco“ se dělá, občas se to i daří, ale výsledky jsou spíše lokální, někdy regionální, ale zvrátit úbytek biologické rozmanitosti napříč všemi typy společností se dlouhodobě nedaří.

VÝCHODISKA SOUČASNÉHO UNIJNÍHO PRÁVNÍHO RÁMCE

Je samozřejmě možné a oprávněné se ptát, do jaké míry je tento fakt zapříčiněn deficitem v provádění stávajících požadavků unijního práva, např. v oblasti ochrany vod, využití plného potenciálu „zelených“ („nazelenalých“) aspektů Společné zemědělské politiky aj., a tedy zda je vůbec nutné zavádět nové nástroje k tomu, abychom mnohem udržitelněji využívali krajinu a obnovovali její přírodní funkce, a kromě dalšího významně zvyšovali její odolnost

Fórum ochrany přírody

Montréal

/ GLOBÁLNÍ RÁMEC PRO
BIOLOGICKOU ROZMANITOST
/ NAŘÍZENÍ NA OBNOVU PŘÍRODY

01
2023

Další strategie ve prospěch krajiny

Další strategie ve prospěch krajiny

- Úmluva Rady Evropy o krajině
- Územní agenda 2030
- Strategie EU v oblasti biologické rozmanitosti do roku 2030
- Strategií EU pro přizpůsobení se změně klimatu
- Plán REPowerEU
- Lublaňská deklarace
- Karpatská úmluva
- Ramsarská úmluva o mokřadech
- Úmluva o ochraně a využívání hraničních vodních toků a mezinárodních jezer

Politika krajiny

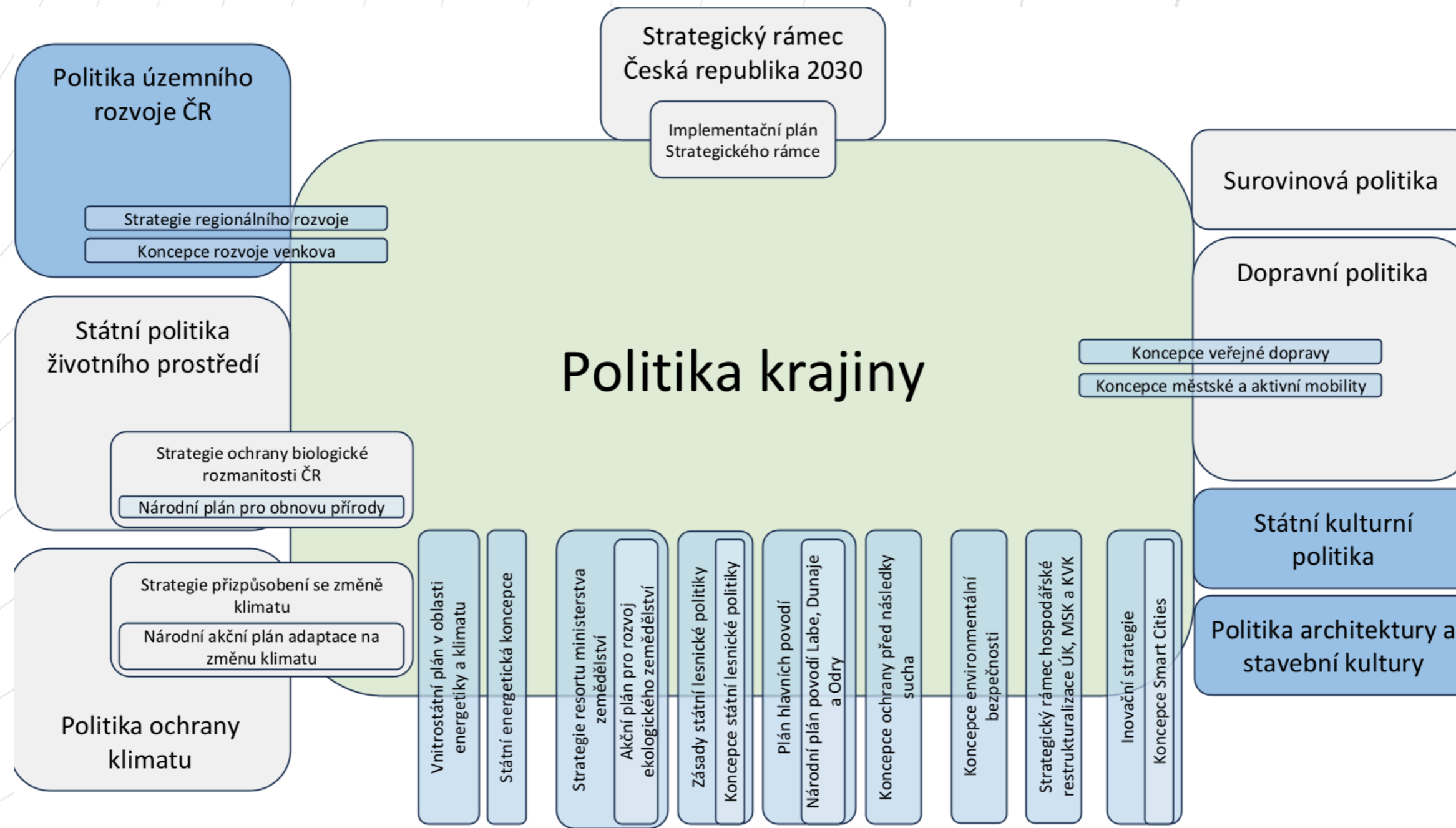
Příprava politiky krajiny

Politika krajiny je reformní komponenta Národního plánu obnovy a úkol, který vyplývá z Úmluvy o krajině, implementačního plánu Strategického rámce Česká republika 2030 a Národního akčního plánu adaptace na změnu klimatu.

Přípravou je pověřeno MŽP, zpracováním odborných podkladů a zajištěním a koordinací externí spolupráce a činností v rámci odborných pracovních skupin je pověřen VÚKOZ.

Vytvořeno 6 pracovních skupin - odborníci nominovaní MŽP + zástupci klíčových rezortů

Vazba na národní strategické dokumenty

Priority politiky krajiny

1. Zavést koncepční krajinné plánování
2. Zajistit podmínky pro zachování a obnovu biologické rozmanitosti
3. Plošně zadržovat vodu v krajině a obnovit fungující fluviaální systémy
4. Využívat zemědělskou krajinu k pěstování plodin udržitelnými postupy
5. Vytvářet a chránit pestré lesy přizpůsobené klimatickým podmínkám při respektu k jejich mimoprodukčním funkcím

Krajinné plánování

Klíčový nástroj pro implementaci politiky krajiny, synergií územního a krajinného plánování bude řešen soulad zájmů v území.

Je ukotveno jako jeden z cílů územních plánů, které mají řešit koncepci uspořádání krajiny, ale neuplatňuje v plné šíři z důvodu nezájmu schvalovatelů a zájmů orgánů státní správy. Není definováno a zakotveno v plánovacích procesech, nepanuje shoda na pojetí. Chybí jasné vymezení, posílení a metodické i praktické rozpracování v návaznosti a rámci stávajících nástrojů.

Samotné vytváření krajinného plánu musí být syntézou pohledů různých odborností a zájmů. Mezi stávající nástroje patří cílové kvality krajiny, koncepce uspořádání krajiny, územně analytické podklady nebo územní studie krajiny, případně koncepce pozemkových úprav, revitalizace říčních toků, ÚSES, lesní hospodářské plány a další dílčí environmentální nebo krajinné dokumenty.

Harmonogram

- ✓ Q1 2024 – Zahájení přípravy PK
- ✓ Q2 2024 – Analytická část PK
- Q3 2024 – Návrhová část PK
- Q4 2024 – Draft kompletního dokumentu a jeho projednávání k hlavními aktéry
- Q1 2025 – Zapracování připomínek
- Q2 2025 – Připomínkování PK veřejností (úřední deska MŽP)
- Q2 2025 – Meziresortní připomínkové řízení
- Q3 2025 – Finalizace PK, předložení PK vládě ke schválení
- Q4 2025 – Metodika krajinného plánování

integra
CONSULTING

Jan Dušek

www.integracons.com

INTEGRA
group